

RECENSION

Forest Whitaker i *The Last King of Scotland*

Originaltitel **Last King of Scotland**
Svensk titel **Last King of Scotland**
Regi **Kevin Macdonald**
Producent **Lisa Bryer, Andrea Calderwood, Charles Steel**
Manus **Jeremy Brock, Peter Morgan**
Foto **Anthony Dod Mantle**
Roller **Forest Whitaker, James McAvoy, Kerry Washington, Gillian Anderson, Simon McBurney m fl**
Storbritannien 2006
Längd i tid **2 tim 3 min**
Censur tillåten **tillåten från 15 år**
Distributör **Twentieth Century Fox (Sweden) AB**

The Last King of Scotland

Titeln på filmen om Idi Amins skräckvälde i Uganda åren 1971 - 79 har verklighetsbakgrund. Amin utnämnde faktiskt sig själv till King of Scotland. En annan bisarr "utmärkelse" han gav sig var Brittiska imperiets erövrare.

Filmen bygger på en roman av Giles Foden, men förhåller sig mycket fritt till den. Huvudperson är den unge läkaren Nicholas Garrigan, som gör fadersuppror och tar tjänst så långt hemifrån som möjligt. Alltså Afrika, där han råkar dimpa rakt ned i en revolution. Ugandas arméchef Idi Amin har störtat den tidigare självutnämnde och gravt korrumperade presidenten Milton Obote.

Amin var folkligt populär, trots att han liksom Obote misstänktes för korruption och guldsuggling, framför allt för att han var flerfaldig afrikansk mästare i tungviktsboxning. Också västmakterna var nöjda med kuppen. Speciellt engelsmännen hade retat sig på Obotes vänsteristiska politik och var möjligen behjälpliga vid kuppen. De skulle snart få skäl att tänka om när landet kommit ur askan i elden.

The Last King of Scotland är en svettig film, men behöver aldrig tveka om att man befinner sig mitt i det stekheta Afrika. Sanden yr och perspirationen porlar över ansiktena. Det man möjligen kan ha emot den är att den gör skräck av en politisk tragedi som i många avseenden är Afrikas tragedi. Gång på gång har vi sett samma mönster upprepas: ledare som utbildats i Europa (Amin i engelska armén), men som så fort de fått makten släpper alla demokratiska lärdomar (senast Mogabe i Zimbabwe) och blir till brutala monster vad gäller maktutövning. Det är den gamla bykulturen som slår igenom, där styrde byäldsten och avgick aldrig frivilligt.

The Last King of Scotland är alltså en politisk thriller, där politiken kommer i rätt mycket i skymundan för ruskigheterna. Garrigan råkar av en slump bli Amins livläkare och förtrogne. Till en början charmas han av Amin, som kan visa jovialiska sidor när det passar, men som alla borderlinecases kan skiftningen från fryntlighet till öppet raseri ske blixtnabbt.

Idi Amin var och framstår som en djävul i människohamn. Forest Whitaker i huvudrollen gör en enastående prestation i sin gestaltning

av denne psykopat, vars paranoia bara tilltar och når monstruösa höjder när saker börjar gå honom emot. I Whitakers ansikte speglas alla känslolägen från självömkan och en sorts perverterad humor till bakslughet, behärskad vrede och iskall känslökyla. Alltför sent inser Garrigan att han ingått en pakt med djävulen.

En vändpunkt i relationen men också i Amins politiska karriär inträffar när han under ett raseriutbrott beslutar att visa ut alla asiater ur landet och beslagta alla deras egendomar - detta skedde 1972. Alla insåg att det skulle betyda ekonomiskt kaos, och från Englands sida väcks planer att ta livet av Amin. Garrigan åtar sig uppdraget, men när hans anslag mot Amins liv upptäckts och han i samma veva trasslat in sig med en av Amins tio hustrur ligger han minst sagt brunt till.

Den nervkittlande, delvis ruskiga upplösningen utspelar sig på Entebbes flygplats, där i samma veva ett kapat israeliskt plan landat och Amin får ännu en chans att visa världen sin politiska makt.

The Last King of Scotland är både spännande och otäck - även om de otäckheter som visas bara är susningen av det som verkligen förekom. Amins förföljelser av acholi- och langostammarna ute på landsbygden beräknas ha skördat hundratusentals liv. Rekommenderas inte för den som inte tål att se blod.

Gunder Andersson

Kultfakta:

Idi Amin störtades av ugandiska exilrebeller och tanzaniska styrkor 1979, varpå Milton Obote, som hållit till i Tanzania, vann det efterföljande valet och återtog makten. Misstänkt valfusk ledde till inbördeskrig med Yoweri Musevenis National Resistance Party (NRA), i vilket man beräknat att 100 000 människor dog. Obote störtades i en militärkupp 1985, varpå Museveni tog makten.

Idi Amin flydde först till Libyen, men flyttade sedan till Saudiarabien där han dog 2003. Milton Obote, som flytt till Tanzania och senare Zambia dog i Johannesburg 2005.

FILMRUTAN